Ч. 87 Четвер 22 цьвітня (4 мая) 1899. Рік IX

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. свят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в агенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Проект закона языкового. — Російский дарунок для австрийского полку в Плевлю. — Порозуміне Росиї з Анґлією.)

З Відня доносять, що мимо всяких суперечних вістий, єсть певною річию, що проект закона языкового єсть вже готовий і жде вже лиш на то, щоби правительство оголосило его на основі §. 14. Правительство рішучо готове до того, жде лиш на то, щоби правиця висказала о тім проєкті свою гадку. Чехи суть доси противні, однакож не так зі взгляду на зміст проєктованого закона языкового, як радше з огляду на форму, позаяк не признають компетенциї Ради державної в сій справі, і для того кажуть також, що годі видавати сей закон на основі §. 14. Зачувати однакож, що они перестануть ставити опір. По сесиї ческого сойму, дня 13. с. м. збере ся в Празі молодоческий комітет екзекутивний на конференцию в сій справі. В нарадах возьме участь також міністер скарбу др. Кайцль. Пізнійше збере ся у Відни екзекутивний комітет правиці.

В сій самій справі доносить староческа „Politik", що екзекутивний комітет правиці збере ся 18 мая або зараз по Зелених сьвятах у Відни і буде там мати кілька засідань. Збори ті відбудуть ся з власної волі правиці і без заохоти правительства до того, а предметом нарад буде намір правительства, накинути державі закон языковий. Рішаючий голос в тій конференциї будуть мати Чехи, котрі ані з правительством, ані з другими партиями правиці не суть звязані. Правительство стоїть при виданю закона языкового, при чім будуть усунені розпорядженя языкові і парлямент буде мати нагоду завести дискусию над справою языковою. Екзекутивний комітет правиці буде жадати від правительства, щоби оно в засіданях брало участь і щоби повідомило конференцию о своїх намірах.

Віденьскі ґазети подали були вість, що войсковий аташе при російскій амбасаді у Відни, полковник Воронін має незадовго виїхати до Сераєва. Цілию тої подорожи єсть вручити австрийскому полкови, що стоїть залогою в Плевлю, в санджаку новобазарскім, а котрого то полку властителем єсть цар Николай II., портрет царя, присланий полкови на спомин. Дописуватель Köln. Ztg. з Сераєва зазначує, що в тамошних рішаючих кругах приписують заповідженій подорожи полковника Воронїна політичне значінє. В виду того, що до Плевля, положеного близько чорногорскої границї, і впрочім до цілого санджаку новобазарского заходили доси часто чорногорскі аґенти, дар царя уважають в сераєвских кругах за ознаку, що погляди Росиї і Австро-Угорщини на справу босаньску суть згідні. Торжественне вручене портрету відбуде ся дня 14 мая.

Льорд Сельсбері виголосив опогди на пирі бесїду, в котрій заявив, що межи Росиєю а Анґлією прийшло до порозуміня що до справ хіньских, котре мабуть на довгий час усуне всякі конфлікти тих двох держав в Хині. Що до мирової конференциї то бесїдник заявив, що сумніває ся, щоби она поліпшила відносини межи народами, котрі суть найгрізнїйшим жерелом війни; однакож на всякий случай треба єї уважати за симпатичну прояву.

Новинки.

Львів дня 3-го мая 1899.

— Іменованя. Львівский висший суд краєвий іменував авскультантами судових практикантів: Йон. Візенберґа, Меч. Постемпского, Евст. Залевского, Ів. Цурковского, Йос. Войтовича, Ів. Фицаловича старшого поручника 9 п. п., Мих. Грабовского, кандидата адвокатского Едм. Вальтера і концпіпієнта зелізниць державних Едм. Шефера.

— Огні. Дня 26 цьвітня вибух огонь в Висучці під Борщевом і знищив палату ордината Чарковского-Ґолеєвского. Шкода величезна, бо згоріла цінна бібліотека, збірка історичних образів, вся обстава і богато инших річий як письма, дипльоми і т. ин. Вітер ніс горіючі ґонти і дошки на кільометер і дальше, в наслідок чого погоріло також 8 загород селяньских, положених під горою. Палата згоріла до фундаментів, лишили ся хиба величезні мури. Фільварок охоронено перед огнем. — В Синькові, в заліщицкім повіті, знищив огонь сими днями пять загород селяньских, хати і стодоли з збіжем та асекурований млин, власність гр. Адама Ґолуховского. Шкода виносить 5000 зр. В огни погибла селянка Оксана Фаліева. — Великі пожари навістили міста Віддинь в Болгариї і Пиньск в Росиї. У Віддини згоріло 400 домів, а в Пиньску вигоріла четверта часть міста і в полуминї погибло 7 осіб. Пиньск досить велике місто і числить звиж 40.000 мешканців.

— Нещастна пригода. В суботу по полудни переїхав віз електричного трамваю на улици Дзялиньских у Львові 7-лїтного хлопця Адама Добоша, сина зелїзничого слюсаря. Хлопець хотів перебігти улицю поперед трамваю і дістав ся під

20)

ІНДИЯ, ЄЇ НАРОДИ І ЇХ ІСТОРИЯ.

(Після Пфлюк-Гартунґа, Танера, Веґенера і др. зладив К. Вербин).

XII.

Стара королївска резиденция і нинїшне місто Канді. — Історичні згадки. — Найсьвятїйша сьвятощ будгізму. — Сьвятий зуб і его істория. — Богослужене в сьвятини і процесия з сьвятим зубом. — Сьвятий зуб а король Сіямский.

(Дальше).

Від коли Анґлїйцї загорнули Цейльон під свое панованє, зробили тут велику зміну. Треба їм признати, що они всюди, де лиш зайдуть, ширять дуже зручно свою культуру і цивілізацию, з тим обчисленем, щоби анґлійский елемент як найпевнїйше і найдовше міг удержати ся на верху. Передовсім шанують они звичаї та обичаї і віру чужих народів і не нарушують їх. В той спосіб поступали они й на Цейльонї, та позаводили богато нових порядків: поробили дуже добрі дороги, повели зелїзницю з побережа аж до Канді і в глубину краю, завели в краю лад і безпечність; лишили Сінґальцям їх віру, їх звичаї та обичаї, ба навіть з їх найбільшого сьвятого, з Будги, зробили льорда, а висші верстви суспільности притягнули до служби державної. Сінґальцї займають посади урядників при почтї, при зелїзници, палатї обрахунковій, в судах і т. д.; Анґлїйцї суть лиш на найвисших становищах. До висших кругів суспільности не зачисляють ся однакож ті Европейцї, що поберуть ся з якоюсь Сінґалькою, або з женщиною мішаної крови, а так само всї мішанцї і потомки Европейця ожененого з Сінґалькою. В самім Канді суть улицї дуже добре удержані, а місто має ґазове осьвітлене і водопроводи, всюди суть дуже добрі керницї, а на великій площи, зарослій травою, де давнїйше відбували ся великі торжества релїґійні, котрим король приглядав ся з підсїня недалекої сьвятинї, бавлять ся тепер місцеві жителї в пилку або крікета, а в означених днях грає по полудни войскова музика стоячого тут залогою краєвого батальону.

Згадана повисше сьвятиня, що стоїть на старім камінним підмурованю, єсть лиш одною з тих многих, що належать всї разом до тих забудовань, котрі з своїми мурами, брамами і вузонькими мостами та фосою від сторони міста виглядають як би яка кріпость. Сей характер мали ті забудованя давнїйше ще більше, бо тут побіч сьвятинї були ще й забудованя королївскої палати, з котрих ще до нинї стоїть збудована з дерева, отверта, спочиваюча на стовпах авдиенцийна галя, в котрій нинї відбувають ся засїданя суду. Ті старі як сьвіт будівлї і мури виглядають дуже живописно серед буйної ростинности і множества цьвітів та в тїни високих пальм, а так само дуже живописне вражінє роблять стоячі по противнім боцї паґоди і недалеко від них маленечкі сьвятинї, котрих передні стїни замальовані образами представляючими всїляких духів або Будгу в ріжних видах. В сих поменших сьвятинях не править ся вже богослужене, в них лиш переховують ся всїлякі більші приклади, уживані підчас великих процесий в серпни, котрі звичайно тревають два тиждні, а підчас котрих виставляють публично найбільшу будгайску сьвятїсть, Далдa, або зуб Будги, котрий, після побожного оповіданя, великий основатель будгайскої віри вирвав собі сам перед смертию і дарував его на памятку своїм поклонникам.

Сьвятий і в понятю будгайских віроісповідників чудотворний зуб Будги має свою цікаву історию. Ті, що мали щасте доступити тої ласки, щоби їм вільно було подивити ся на ту сьвятїсть, кажуть, що єсть то кусень потемнїлої, ясно-брунатної слоновини (слоневої кости), трохи загненої і на два цалї довгої і пів цаля грубої. Люди, що виділи той зуб в 1874 р. кажуть, що він дуже нагадує зуб дика або крокодиля. Чи то дійстно зуб, чи лиш кусень слоневої кости, се річ меншої ваги, але то річ

колеса та погиб на місци. Заряджено судове слідство.

— Бурі на Угорщині. З многих місцевостий коло Будапешту доносять о величезних бурях з громами і зливами. І в самім Будапешті лютила ся в суботу сильна буря. Грім убив вояка, що стояв на варті коло касарні Франц-Йосифа. В Міскольчи падав пів години град і наробив значної шкоди.

— Пожар ліса вибух перед кількома днями під Станиславовом в Пядиках і Турці і знищив около 60 моргів дерева.

— Згід Камінки пишуть: В Дернові під Камінкою струмиловою забавляли ся в коршмі підчас сьвят паробки а між ними і два улани. Коли собі підпили, почали між собою бійку, в котрій уланам повідбирано шаблї і поховано. Один улан утік між тим до Камінки і вернув відтак назад до Дернова з набитим карабіном та стрілив до стоячої під коршмою громади людий та скалічив двох селян Івана Батуша в рамя а Івана Ковалюка в ноги. Відтак сам віддав ся в руки жандармам. Судова комісия відослала обох ранених до львівского шпиталя.

— Шкарлятина в Тернополи виступила від двох тижднів з великою силою. В послідних днях умерло там звиш 30 дітий.

— Утеча вязнів. З слідчої вязниці краєвого суду в Чернівцях утекли в ночи з 24 на 25 с. м. два небезпечні і кілька разів карані злодії, Іван Кендзерский і Франц Малковский. Поломили они зелїзні лїжка, штабами зелізними вибили в мурі діру і утекли, не звернувши найменшої уваги дозорців вязниці.

— Смерть в кирниці. Перед 14 днями щез в Станиславові резервіст 20 п. п. краєвої оборони, Федько Будзиновский. Доперва тепер найшли его тїло в кирници сеї касарні. За цїлий час 14 днів уживали тої води до пиття, вареня і пр. Будзиновского, селянина з околиці, покликали були на два місяці до войскових вправ. — Причини самоубийства не досліджено.

— Добра партия! В одній берлиньскій часописи читаємо ось таке оголошене в рубрикі супружих анонсів: „Пошукує доброї та люблячої жінки престідігітатор, професор магії, чоловік зі струсиним жолудком. Пє нафту, дихає полумям. Ніхто не може мірити ся з ним в ликаню розтопленої ґутаперхи, горячої смоли та іглол до шитя, яких може проковтнути в протязї 5 мінут цїлу сотку". Ледви чи найшла би ся така відважна, що не побояла би ся, аби і её не стравив.

— Самосуд. В одній з віденьских торговиць лучила ся минувшої недїлї така сумна пригода. В відділї, де продають мясо на гурт, пробував від якогось часу різницкий помічник Урбанек. Занятем его було вигоджувати покупцям. Коли кілька ґаздинь закупило гуртом частину вола, Урбанек ділив куплену штуку між них після вподоби. Практика така була вправді зборонена в самім будинку, але её поки-що терпіли. Надзиратель торговиці, Прок, може не злюбив собі Урбанка, або був так дуже службовий, що кілька разів заборонив єму дїлити мясо між покупців. Се обидило Урбанка а може і озлобило, бо через те тратив він свою малу винагороду за вислугу. Урбанек зненавидів Прока і постановив на нїм пімстити ся. В минувшу недїлю явив ся він в будинку торговицїм і хотів опять прислужитись купуючим партиям за кілька крайцарів, тим більше, що був без сталої служби. Прок заборонив єму дїлежи. Тодї Урбанек вигледїв нагідну хвилю і ножем, що носив при собі, хотів з плеча влучити Прока. Прок щасливо обернув ся в тїй хвили, а ніж зсунув ся лише по его грубій одежи. На крик Прока збігли ся покупні і тут почав ся самосуд. Чим хто мав, тим бито Урбанка. З трицять мужчин і женщин обступили его і доти били, доки Урбанек окровавлений не упав на землю. Побитого перевела поліция на сторожницю, а звідтам до інквізицийного шпиталю. Але Урбанек вже не прийшов до себе. Помер в кілька годин на зрушене мозку.

Господарство, промисл, торговля, ґіґієна і виховане.

Добрі ради.

Учіть ся господарки! Читайте пильно і уважно всї науки і ради господарскі, не питаючи, чи они вам таки зараз придадуть ся! Не вибирайте лиш то, що Вам подобає ся, але читайте все, а то, чого научите ся, робіть також в практиці!

— Як кільчать ся ростини. (П.) На що знати господареви, як кільчить ся ростина? — спитає хтось може. — Може досить лиш кинути зерно в землю, а там нехай вже оно само собі росте, як Бог дасть. — Ні, не досить; господар мусить з малесенького зерна виплекати велику ростину так, щоби она добре єму зародила, отже він мусить знати кожду найменшу річ, а тим більше сам перший початок ростини, бо як её поведе з початку, такий буде мати й хосен з неї. Звістно: Яке насїнє, таке й жниво. — Кожде насїнє має зверха лупинку, під котрою єсть зародок і бодай слїд муковиня (званого також більнем або кормовою тканию). У декотрих ростин як н. пр. у збіжевих або в насїню трав єсть муковинє велике а зародок маленький; у інших ростин, як н. пр. в бобі, нема зовсїм муковиня, а в насїню бараболь, гречки, лену і т. п. єсть по трохи і муковиня. Зародок складає ся: з головного корінчика, з зародкової билиночки, одного або двох прозябців, що виростають нїби листочки з боку на билиночці, а на вершку билиночки виш прозябців єсть пуплишок, з котрого з часом виростає понад землю пеньок і листе на нїм. Корінчик почавши від того місця, що зараз понизше прозябців, росте в долину і на самім кінци має ще шапинку, котра вкриває сам послідний кінчик, котрим корінець росте. Прозябці або кільчаки суть перші листочки, які покажуть ся, скоро лиш зерно скільчить ся. Збіжа і трави пускають лиш один такий прозябець і длятого називаємо їх однопрозябцевими ростинами; инші ростини пускають два зовсїм подібні до себе прозябці і називають ся двопрозябцевими ростинами. Само кільчене так відбуває ся: Скоро зерно (н. пр. пшеници) в земли натягне в себе води і збільшить ся, напучнявіє, пукає лупинка і кріз ню добуває ся з корінчика в зародку кілька побічних корінців (сам головний корінчик не росте). Коли вже корінці досить підростуть, зачинає з билиночки в гору рости прозябець, один листочок похвоватий, а в нїм росте пуплишок, з котрого опісля виростає один зелений листочок. За той час, коли пуплишок росте, тягне прозябець корм з т. зв. муковиня (більня) в зерні і несе её до пуплишка.

— Дещо про управу гороху. Суть головно два роди гороху з многими всїлякими відмінами. Горох що цвите біло, має кругле жовте або зеленаве зерно, називаємо звичайно сїйним горохом; его відміни суть: цукровий, тичковий, пішний, карлик, ранний карлик і т. д. Горох з червоним або фіолетовим цьвітом, з сірозеленим брунатно цятковании, сплющеним і гранчастим зерном називаємо горохом польним. Добрий сїйний горох, як на продаж так і до домашного ужитку пови-

певна, що нїякий чоловік таких зубів не може мати, хиба що у Будги був би рот дїйстно такий як паща у крокодиля. Той сьвятий зуб спочиває на золотих лїсочках над чашею зробленою з чистого золота, в видї цьвіту льотоса, а той цьвіт знов спочиває на золотій тарілочці; все разом єсть вкрите кришталевою банею, на котру приходить друга більша, на ту знов більша і так дальше, аж шість бань входячих одна в другу вкривають сьвятість, котру остаточно перед очами недостойних грішників вкриває послїдна золота цизельована баня.

Сьвятих зубів Будги єсть кілька, але нїякий з них не має так великого значіня і нїякому не віддають так божественну часть як сьвятому зубови в Канді. Від коли сей зуб тут годі знати, але то річ певна, що він вже дуже давно на Цейльоні. Хіньский подорожник, ісповідник будгайскої віри Фа-гіян подає найдавнїйшу вість про сей зуб, бо каже, що той зуб був тут вже в роцї 311 по рожд. Христовім. Після оповідань будгістів на Цейльонї зуб сей завіз в девятім роцї свого пановання король Кірті Ірі Майван I, котрий розпочав був своє панованє в 301 р. після нашого численя. З тої пори уважав ся той зуб за сьвятість хоронячу цїлий остров від всего злого, а монарх, в котрого руках ся сьвятість знаходила ся, уважав ся за короля над королями. Марко Польо, що був на Цейльонї около 1284 р., мав нагоду видїти той зуб і описує его та каже що зуб „великий і грубий". Але найбільше значінє мав той зуб задлятого, що всї жителї острова, хоч поділені на всїлякі віроісповіданя, віддавали єму однакову почесть та уважали як би за свою сьвятість. Магометани уважали его за зуб праотця всїх народів, Адама, котрого могила у них сьвята; Тамілї уважали его за зуб свого божка-малпи Ганумана; у Сінґальців будгайского віроісповіданя був він таки справедливим зубом Будги.

Коли з початком 16-го століття Португальці станули на острові Цейльонї і почали мішати ся до внутрішної політики місцевих князів, знаходив ся той зуб в посїданю короля з Котти, котрий по тїй причині уважав ся і за верховного володїтеля, короля над королями на цїлім острові. Позаяк Португальці нищили безпощадно всї божки, то сю сьвятість ховано пильно перед ними аж до часу, коли в 1542 за впливом Португальців син одного сінґальского князя став християнином і оженив ся з донькою послїдного короля з Котти та по нїм обняв панованє. Він дав ту стару кість, котра для него яко християнина не мала нїякої вартости свому батькови, котрий лишив ся був при вірі Будги. Але незадовго мусїв батько втїкати зі своїми скарбами перед противником свого сина; вороги напали на него в краю короля з Афни і забрали єму все его майно. Потягнуло ся аж до 1560 р. заким Португальці змогли показати грабежника з Яфни за ворогованє против них. По довгій облозї взяли они Яфну і разом з королївскими скарбами повезли до Гоп також і так політично важний „сьвятий зуб".

Але о тім довідав ся побожний король з Пеґу в Бірмі, котрий був також будгайского віроісповіданя і через якогось португальского купця дав португальскому віцекоролеви знати, що хоче купити ту сьвятість і добре за ню заплатить. Поминувши вже всїлякі політичні вигоди обіцяв ся король з Пеґу заплатити ще готовими грішми 400.000 штук золотих монет (около 600.000 зр.) Португальці були тогди у великих грошевих клопотах і готові вже були згодити ся на то та добити торгу, коли о тім довідав ся архієпіскоп з Гоп, Ґаспар де Леам Перейра, і тому спротивив ся. Під ту пору був віцекоролем Константин де Браганца, чоловік королївского роду і ревний християнин. Він велїв скликати комісию з богословів, урядників державних і виднїйших людий, щоби она нарадила ся над сею справою. Комісия ухвалила, що то було би неморально торгувати поганьскими ідолами та та постановила знищити сьвятий зуб. Було то в маю 1561 р.; визначено публичне торжество, виставлено павільон на далеко виднім місци; зі всїх сторін окружали его величезні товпи народу. Віцекороль власною рукою виймив зуб з его дорогоцїнної оправи, підніс его в гору і показав всїм людем доокола, а відтак передав его архієпіскопови, котрий его в очах всїх присутних кинув до великої ступи, в котрій риж опихають та казав потовчи его на дрібний порошок. Відтак розложено великий огонь і порошок зі сьвятого зуба кинено на грань та спалено, попіл висипано у море. На памятку сего торжественного знищення сьвятого зуба вибито медаль.

Але тимчасом розійшла ся була на Цейльонї чутка про ту велику суму, за яку король з Пеґу хотів купити сьвятий зуб, а король з Котти, що внаслїдок війни та ворохобнї був збіднів, набрав охоти розбогатїти дешевим коштом. Як раз під ту пору, коли він переносив свою резиденцию з Котти до Кольомбо (в 1564 р), явили ся у него посли від короля з Пеґу, котрі приїхали сватати его вихованку. Єму удало ся переконати послів, що він все ще має правдивий зуб Будги і що Португальці спалили инший, підроблений зуб. Король з Пеґу повірив тому, заплатив величезну суму,

нен мати тоненьку лупинку і борзо уварювати ся. Горох, що росте на ґрунті, де брак фосфорової кислоти і де земля гноєна добре обірником та має в собі богато потасу, варить ся дуже трудно; до вареня такого гороху треба брати або дощівки, або воду з ріки, або додавати соди. Горох удає ся в теплих мірно вохких сторонах на ґрунтах глинковатих з марґлем і маючих в собі хоч трохи вапна а не дуже гноєних. На дуже погноєних ґрунтах росте горох більше в солому, вилягає і трудно уварює ся, отже дає злий товар на продаж. Де ґрунт має за мало вапна, там треба вапном навозити. Горох сіє ся по збіжу або бараболях. По горосі особливо на легких ґрунтах дуже добре сіяти жито. Горох сіє ся рано, скоро лиш земля підосхне, звичайно рівночасно з ярим житом. Добре сіяти разом з горохом яре жито, котре не дає єму вилягати а разом з ним доспіває. Горох треба добре заскороджувати, бо зерно птиці вибирують; на легких землях можна горох вкривати навіть до 15 центиметрів грубо.

— До годівлі курий надають ся дуже добре т. зв. італіяньскі курки, а то длятого, що они добре і борзо несуть ся; молоді курки зачинають нести ся вже в шестім місяци, а яйця їх о третину тяжші як від звичайних курок. Але задля того, що они добре несуть ся, то неконче добрі на квочки. Найлїпші італіяньскі курки ті, що мають жовті дзюби і жовті ноги. На покладки добрі лиш ті яйця, що не старші як 20 днів і від здорових сильних курок не старших як 4 роки. На 8 до 10 курок треба одного когута. Квочки треба насаджувати в таких місцях, де би они мали як найбільший спокій.

— Дещо про нищене всіляких шкідників (III.) Єсть хрущик, званий чертастим засівником, або звичайно ковалем, котрий положений н. пр. на руку підкидає собою в гору. Єго личинка (червачок, з котрого виродджує ся знову хрущик) тверда, лискучо жовта, має три пари ніжок і обросла поодинокими щетинками, називає ся дротівкою (Drathwurm, drutowiec). Тота дротівка робить дуже богато шкоди в поли, бо она жиє кілька літ в землі і підгризає там коріне. Найліпшим средством на вигублене дротівки в поли єсть посипуване землї вапном а відтак заволочуване єї разом з засіяним збіжем. — Білі мотилї, т. зв. білюхи капустяники, котрі тепер зачинають показувати ся, треба зараз нищити, іменно же самички, котрі на передних крильцях мають чорні цятки, бо они нанесуть опісля множество ячок, з котрих повилазять усїльницї, що відтак будуть страшенну робити шкоду. Знищити одну самичку білюха, значить то само, що убити кількасот усїльниць.

Всячина господарска.

— Від молів можна забезпечити футра, кожухи, всїляку одіж і меблї лиш в той спосіб, що їх часто провітрує ся і витріпує ся. Футра і иншу одіж треба обсипати найлїпше нафталїною або камфорою з перцем або порошком з тютюну і зашивати в полотна та замикати в скрині. Позаяк усїльнички молів (міль як звістно єсть малесенький мотилик, а єго усїльничка єсть сріблисто блискуча і бігає дуже борзо та робить всюди дуже велику шкоду) вилазять з кукли в серпни, то треба вже сего місяця або в слїдуючім шукати за тими куклами і нищити їх; они висять попід всїлякими меблями, софами і т. п.

— Від мурашок в пасїцї найлїпша, — як нам пише один з наших читателїв — чистота в улию. Треба вигортати неживу муху та кришочки вощини і меду. Також при кормленю пчіл треба уважати, щоби меду не наливати на дно улия або коло него. До сильних і чисто удержаних улиїв мурашки не пхають ся. А вже ніяк не треба в пасїцї уставляти черепків з цукром заробленим дріжджами, бо то моглоби пошкодити пчолам.

— Дорогі зазулинцї. На городничій виставі в Антверпії було між иншими виставлених кілька корчиків цьвітів званих Odonfoglossum, з рода т. зв. орхідей, по нашому зазулинців або головеньок. Якийсь Американець, що любує ся дуже в тих цьвітах і збирає їх, давав за три корчики 80.000 марок (48.000 зр.), але властитель ще дорожив ся і не хотів їх продати.

Вісти господарскі, промислові і торговельні.

— Стан засївів. Після часописи Rolnik (орґан польского тов. господарского) можна стан озимин в цїлій середній і всхідній части Галичини уважати за знаменитий з дуже малими виїмками. На сухійших ґрунтах представляли ся озимини в цьвітни, і то як жито так і пшениця, як иншими роками в маю. Ріпаки середнї, не всюди добрі; студінь і снїги в марті і цьвітни здержали єго в розвою, в Самбірщинї здаєсь пропаде. Конюшина в цїлій середній і північній части всхідної Галичини перезимувала дуже добре, коло Сїняви і Скали єсть середна або й зла. В цїлій рівній части краю і на горбах аж по Стрий і Самбір засїяно ярі збіжа в значній части а горох і біб майже весь ще в марті; снїги що впали були 18 марта пошкодили трохи. Бараболю почато ще в цьвітни всюди садити, а в Золочівщинї вже й бураки. В гірских сторонах всхідної Галичини дуже зле. До половини цьвітня не можна ще було розпочати робіт чарез слоту і снїги. Найгірше коло Туря. Для худоби не стало пашї, для людий бараболь; соломи і сїна нема де купити, бо торік град все вибив.

— Миши польні появили ся у великій масї в сторонах коло Перемишля, Судової Вишнї, Мостиск, Зборова і Красного, а найбільше коло Галича, де вже роблять страшну шкоду не лиш в конюшинї і озимій пшеници, але й кинули ся на засїяний в марті овес. Люди взяли ся там троїти миши, але ледве чи то поможе в так спізненій порі.

— Запомогу на уладжене взірцевої гноївнї одержав селянин п. Стефан Франко від перемишляньского відділу товариства господарского, і обовязав ся уладити єї після показу інструктора п. Ґлуховского.

— Стільчик до доєня коров, який виробляють тепер в Німеччинї, можна зробити собі самому. Єсть то стільчик з заду і спереду заокруглений, з переду вузший, з заду ширший, боками каблукувато вирізаний. На переднім кінци стільчика єсть вбитий зелїзний обруч так, щоби в него можна вигідно вложити дійницю. Дівка, що доїть корову, непотребує придержувати дійницї колїнами, або ставити єї на землю, щоби корова єї перевернула і вилляла молоко.

При тягненю італїяньских льосів червоного хреста головна виграна припала па серию 6.606, ч. 1.

При тягненю премієвих льосів державних з 1860 р. головна виграна припала на серию 12.313 ч. 11, друга виграна на сер. 4059 ч. 12, трета на сер. 11.969 ч. 7. По 10.000 зр. виграли сер. 3.004 ч. 1 і сер. 10.266 ч. 17.

казав з печуваною парадою принести підроблений сьвятий зуб з корабля аж до Пеґу і тут виставив для него сьвятиню, котру украсив і вивінував як найбогатійше.

Але незадовго по тім пішла чутка по Цейльонї, як то король з Кольомба перехитрив короля з Пеґу а королеви з Канді забагло ся також зробити такий самий добрий інтерес. Він казав зробити зуб і оправити так само, а королеви з Пеґу дав знати, що єго рік тому назад дуже опукали, бо правдивий сьвятий зуб Будги знаходить ся лиш у него в Канді і лиш у него можна єго купити. Але королеви з Пеґу було вже досить того, що купив один фальшивий зуб; другого вже не хотіло ся єму купувати і так король з Канді не зробив інтересу і єму тепер не лишило ся нічого як хиба признати ся до того, що він підробив зуб — бо по цїлім краю пішла вже була чутка, що він хотів продати сьвятий зуб королеви з Пеґу — або надати тій „сьвятости“ відповідного значіня. Сей послїдний спосіб був і красший і практичнійший і так підроблений другий сьвятий зуб Будги став від 1565 р. „сьвятим зубом Будги“ в Канді. Здає ся, що в слїдуючих десятках лїт, коли лютила ся війна, він був схований, або може ніхто не зважав на него. Коли король з Канді мусів в 1580 р. втїкати, не забрав чомусь тої сьвятости з собою, як то робили инші сінґальскі монархи. Пізнійші королї, що панували від 1589 аж до 1739 вишукали той зуб і уміли єго використати політично.

Від 1815 р. знаходить ся Канді а з ним і сьвятий зуб Будги в посїданю Анґлїйців і як-раз той сьвятий єсть причиною того, що всї будгісти охотно піддали ся під верховну власть Анґлїйців. Два рази приходило посольство з Бірми, і давало Анґлїйцям великі суми за ту сьвятість будгайску, але они за кождий раз єго відправили. Силою договору з місцевими князями з 2 марта 1815 р. мало войско заєдно стеречи „сьвятиню зуба“; ґубернатор мав право мішати ся до вибору бонзів [1]), що мали надзір над сьвятинею і сьвятим зубом а до 1828 р. мусів він особисто являти ся на торжестві публичної вистави сьвятого зуба і займати місце предсїдателя або старшого бонзи. Аж від 1856 р. знаходять ся знову ключі від сьвятинї зуба в руках бонзів і войско вже не стереже сьвятинї. Але ще й тепер не вільно нікому показувати сьвятий зуб без виразного позволеня анґлїйского ґубернатора.

Як в Канді на Цейльонї так і в Пеґу в Бірмі в позаднїй Індиї (на північний всхід від міста Ранґун) віддають і до нинї честь сьвятому зубови. Оба ті зуби суть зовсїм певно фальшиві; оба певно зовсїм инші як та первістна сьвятість будгайска на Цейльонї, котру так торжественно знищив Константин де Браґанца в 1561 р. Але здає ся, що то не однісенькі зуби із сьвятого рота Будги, які лишили ся єго поклонникам па память. Таких зубів знаходить ся богато як в Індиї так і в Хинї а коли би їх всїх позбирав разом, то мабуть показало би ся, що Будга мав не лиш такі зуби як у крокодиля, але хиба ще й таку пащу як крокодиль.

(Дальше буде).

[1]) Слово „бонза“ або „бонца“ (Bonza) означає взагалї будгайского духовника, сьвященослужителя в Хинї, Японї, Кореї і в краях позадної Індиї. Сего слова уживають лиш Европейцї, котрі переймили єго від Портуґальців, а ті знов перекрутили єго з японьского слова bon-so.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 3 мая. Пресвитерия евангельскої (протестантскої) церкви у Відни оголосила комунїкат, в котрім застерігає ся як найенерґічнїйше против того, щоби церков евангельску визискувано в цїлях політичних.

Будапешт 3 мая. Є. В. Цїсар приїхав тут вчера вечером з Ґеделї. Нинї має ся відбути ревія цїлого ґарнізону.

Константинополь 3 мая. Пароход „Владимір“ з російскої добровольної фльоти поплив через Босфор до всхідної Азиї та повіз войско і матеріял до будови зелїзницї.

Константинополь 3 мая. Перский посол заперечує тому, мов би Росия набула право заняти порт Бендер-Аббас.

Вашінґтон 3 мая. Францускии амбасадор Камбон зложив в тутешнім банку 20 мілїонів долярів призначених для Іспанії в силу договору.

Константинополь 3 мая. Помер тут католицко-вірменьский патріарх Азаріян.

— Заряд краєвого варстату для виробу забавок в Яворові посїдає значну скількість на складї виробів для селян як: ложки, веретена, валки до тїста, ціви для ткачів, решета, роґіжки, маґільницї, опалки, кобелї, кошики, соломянки, забавки для дїтий і т. п. по дуже низких цїнах. При більшім замовленю опускає ся рабат.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий**

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).